

35. ՓԱՐՈՒ ԱԽԶԻԿ

Կեղի մեկ խեր ու մեր ու մեկ տըղեն՝մ:

Գլիշեր տըղեն կը քըլնի: Էրագ կը տեսնա, օր մեկ շատ խորոտ ախչիկըմ կը գա՝ էնու էրագ, մատնըկներ կը փոխեն էրագի մեչ:

Խըլիսուն կելի, օր ո՛չ ախչիկ, ո՛չ պան, մատնիկ գի մատ:

Տըղեն էլ կասա. - Եսի էրա՞գ էր, թե՞ օղորթ:

Տըղեն օր օրից մանախից շատ կը գայի՜Ֆնա:

Խեր կը խառցընա. - Քյե ի՞նչ ա էլեր, ընչի՞ մանախ կենես:

Տըղեն խոր չասեր, թե ինչ ա: Տըղեն էլ մեկ օր կելնի, կը տա ճամբախ: Շատ կերթա, քիչ կերթա, շատ ու քիչ Աստված գլիտա, մեկ խալիվորըմ կը գա՝ ընու հանեծ: Խառցընա տըղին, թե՛ դի՞ր կերթաս:

Տըղեն էլ կասա. - Եսպես էրագըմ տեսա՝ մեկ գեղեցիկ ախչիկ մ՛եկավ ձի էրագ, մատնիկներ փոխեցինք, խըլիսուն էլա՝ ախչիկ չըկա:

Խալիվորն էլ կասա. - Գլընա՛, իմ տուն գի վեր ճամխին, իմ ախչըկեն ասա՝ մատնիկըմ կա, թը տա քյե: Էն մատնիկն էլ օր տու զըվըռցուցես, իրեքը անք կը գան քու հանեծ, էտա անքաներուց ի՞նչ ուզես, քյե կը պերեն:

Տըղեն էլ գլընաց, տեսավ օր տուն գի վըր ճամխին, էտա տան էլ տուռ չըկա, որ մեկ տեղեն կան կը գա, տուռ չէրևա:

Տըղեն էլ կը նստի պատի հանեծ, կը լա՛, մանախ կենա, թե՛ ինչպե՞ս էնեն:

Ախչիկն էլ լալու ծեն կառի տան մեչ:

Ախչիկ փանջարըն վեր կելի, կիրիշկա, կասա. - Տըղա՛, ընչի՞ կը լնա:

Կասա. - Քու խեր կասեր՝ գընա՛, իմ ախչիկ մատնիկըմ թը տա քյե:

- Լա՛վ, տու իմ խեր կը ճանջընա՞ս, իմ խեր ո՞րն ա:

Կասա. - Քու խեր մեկ ճերմակ, սիվտակ մուրուս խալիվոր մ՛ա:

Ախչիկն էլ ըզմատնիկ եթալ փանջարից, տըղեն առավ:

Ասաց. - Եփ օր քու գործեր տեսնիս, ա՛ռ իմ մատնիկ, արե՛:

Տըղեն էլ առավ ըզմատնիկ, գընաց: Քիչ տընեն հեռըցավ, խալիվորու ասած ընգա՛վ միտ:

Ասաց. - Խենքյ էսա մատնիկ տը զըվըռցուցիմ, իրեքյ արաթ կը գա՞ն:

Տըղեն ըզմատնիկ զըվըռացուց, իրեքյ արաթ էլան հանեճ:

Տըղին ասին. - Ի՞նչ կուզես:

Ասաց. - Ես կուզեմ՝ էսա մատնիկի տեր պերեքյ ծի:

Էն մեկ արաթ ասաց. - Էտա մատնիկի տեր փարիքյներու թագա՛վորու ախչիկն ա, գո մըչ յոթ ծովու կըծղին: Մենքյ մեկ թոզ, տուման ու ծուխ կենենքյ, օր փարիքյ մե չըտեսնան, էնա արաթն էլ թը քյե շալկա, առիքյ, յանքյ ախչըկե մոտ, տու ա՛ռ զախչիկ, արի՛:

Էնրեքյ էլ մեկ թոզ, տուման, ծուխ էրին, ըզտըղեն շալկեցին, տարան ախչկե մոտ, զախչիկ առավ, էկավ: Ախչիկն էլ փարիքյներու ուրիշ թագա՛վորի լաճու խետ նշանուկ ա:

Տըղեն առավ զախչիկ, էկավ: Էկավ էն խալիվոր մարթու տուն, մատնիկ տըվին ախչկան, արաթներն էլ աչիչ հանճըվեն կուրիսան, տըղեն էլ առավ զախչիկ, էպեր, փըսակեց վերեն, նստավ ուր տուն: Յոթ օր, յոթ գյիշեր խարսնիս էրին, խաղտուն էրին, քյե՛Ֆ էրին:

Մենքյ տաճնանքյ վըր փարիքյներու թագա՛վորի լաճուն, օր նշանվեր էր ախչըկե խետ:

Էտա թագա՛վորի լաճն օր կը հիմանա, թե ուր նշանած կուրսըվեր, Զույաթ կուտա ախչըկե խոր, թե՛ իմ նշանած վի՞ր տվիր, ի՞նչըխ էրիր՝ չէրևար:

Խերն էր, չըգյիտեր՝ ի՞նչըխ ա էղեր:

Կասա. - Ինքյ թողեր ա, գացեր, չըմ գյիտեր՝ ի՞նչըխ ա էղեր:

Տըղի խերն էլձվ, պատրաստութեն տեսավ, օր էրթա վըր ախչըկա խոր կռիվ:

Էպեր, էտոր ասքյըրի մեչ կռվողներ ջոկեց, օր կանն ծանտոր գորգեր վիրուցա, աղեկ կռիվ էնա: Չորս-խինգ կտրիճ մարթ առավ, էկավ:

Քանսուն կըղրանոց գորգըմ շինեց մեկին, մեկէլին եռեսունական կըղրանոց, մեկին էլ վաթսուն կըղրանոց:

Ջույաբ տվին փարու խոր, թը կը գանքյ կռիվ: Էն էլ ուր փայլաներ ճոկեց, էն էլ քանսուն-հիսուն կըղրանոց գորգ էտու շինել:

Գանցին կռվի տանտ:

Էն գանխ, օր կը զանեն հիրարու, գորգերու օղեր կը տիպի հիրար, կրակ մոտեն կը թալն:

Ծըկներ ծովուց գյըլխներ վիրուցին, թամաշա էրին, խավքյեր էրկնուց ժողվան, թամաշա էրին, գյետին պատռավ, հուտեր, խուտրուքյներ էլան թամաշա էնելու:

Մեկ տարի հիրարու գանկին:

Էտա տըղի խեր գախչըկե խեր հանթեց:

Ասավ. - Ի՞նչ կուզես, քու խարս ես չըմ գյիտի՝ դիր ա գանցեր:

Տանցավ տուն: Տըղի խետ ճարըմ չեղավ: Տըղեն առավ մեկ փայլանըմ, գյընանց աշխար ֆըռալ:

Շատ գյընանց, քիչ գյընանց, շատ ու քիչ Աստված գյիտա: Գյընանց, մեկ գյետի՛մ ռաստ էկավ:

Տեսավ, օր մեկ տըլի միջուց պա մ'էլավ գամշու տեսակ՝ իրեքյ կոտըշեն: Հըմեն կոտըշեն գանգակըմ կախուկ մոտեն:

Կըղանչեց վըր թագավրու տըղին, ասաց. - Դի՞ր կերթաս, վըր ծի դի՞ր կընցիս, կը յաս:

Ասաց. - Մենքյ կը յանքյ խըտ մեր ճամխին, քու ի՞նչ գործն ա:

Ասաց. - Էկեքյ, ծի գալնաշըմ տվեքյ: Թը ծե տըղի գյետին, ծե կը մորթիմ, թը տու ծի տըվիքյ, ի՞նչ կուզեքյ, էրեքյ:

Թագավորի փայլան կը խասի, էտ ջանավարին կը պըռնա, կը տըռն գյետին:

Թագավորի տըղեն կասա. - Թուր պե՛, վիզ կտրենքյ:

Էն ջանաւոր էսաց. - Ձի մը՝ մոռթեք, ծի տարեք խընտ ծե, ի՞նչ նեղութեն էղի, իմ վերեն:

Կէլնեն, կառեն ուրենց խետ, կերթան:

Կասին. - Քու անուն ի՞նչ ա:

Կասա. - Իմ անուն Ջանգահոռ ա:

Կերթան, մեկ քաղքի՛մ ռաստ կը գան:

Էտա քաղքին էլ բաղան ա չորս պիլիւր, չըն կանա մտին ներս: Կանան բաղանի հանեծ:

Մեկ մարթըմ կանչեց, ասաց. - Ի՞նչ մարթ եք, ընչի՞ եք կաներ էտա տեղ, ե՛տ տանցեք:

Փայլեան ասաց. - Յա՛ն արի, էսա տառ պա՛ց, յա՛ն էսա բա՛ղան կը քակենք, կը գանք ներս:

Ասաց. - Էտա տեղ գորզըմ կա, թե վիրուցիք, թալեցիք բաղնով ներս, տառ պանամ, գաք ներս, թե չըվիրուցիք, գամ, ծեր վըզեր ճընճըղկու պես քաշեմ:

Էտ թագավորի փայլեան ասաց էտ տըլու միչու ջանաւորին. - Ջանգահոռ՝, տառ ասիր՝ ի՞նչ նեղութեն կա՝ իմ վերեն, դե էսա գորզ վիրու, թա՛լ ներս:

Ջանգահոռն էլ կոտոշ կը տա, էտա գորզ կը վերուցա, կը թալա բաղան վեր, քաղքի մեջ:

Մարթն էլ մեկ տառըմ կը պանա, կերթան ներս: Կերթան, օր կը տեսին ըն բաղնի միչու մարթ, մարթ մ'ասե, մեկ ուղտ մ'ասա: Տեսնեն օր մեկ ճաղցե քարըմ կախե քամկեն, գի հըմեն գախ էնոր շալակ:

Խառցընա. - Տառ ի՞նչ մարթ եք:

Կասեն. - Փարիքներու թագավորու լաճն ա, ես էլ էնու փայլեան եմ:

Էնոնք կասեն. - Քու անուն ի՞նչ ա:

Կասա. - Իմ անուն Բարգըրան ա:

Կասա. - Դի՞ր կերթաք:

Կասեն. - Կերթանք խընտ մեր տարտին:

- Ձի՛ էլ տարեք խընտ ծե:

Կէլնին, խընտրաց կերթան:

Կերթան, կը տեսնան, օր ինգան մեկ սըվտակ էրկիր՝ խող ու քար սըվտակ, ճիւր սըվտակ, սարեր սըվտակ:

Շատ գացին, քիչ գացին, տեսան մեկ տաշտի՝մ մեջ շենլըկ մ'երևաց: Էն շենլըկն էլ սըվտակ էր:

Գացին, նստան շենլըկի տուռ, տեսան օր մեկ ախշիկըմ փանջարեն վեր գյըլիխն էխան տուս, ուր ջըլերն էլ սըվտակ:

Ախշիկ ասաց. - Էլե՛ք, գացե՛ք, քանի Սըվտակ դև չէկեր ա, ծե ուտա:

Ասին. - Չէ՛, մենք չընք էրթա, տու արե՛, տուռ պա՛ց, մենք գանք ներս, թը գա՛, մե ուտա:

Ախշիկ տուռ էպաց, տեսավ չորս մարթ գի էտա տեղ: Տեսավ, օր մարթըմ ճաղցի քար կախե քամկեն:

Ասաց. - Էտի ի՞նչ ա՛ կախեր ես քու քամկեն:

Ասավ. - Քու ի՞նչ գործն ա:

- Ապա քու անուն ի՞նչ ա:

Ասաց. - Իմ անուն Բարգըրան ա:

Ասաց. - Ապա էնոր անուն ի՞նչ ա, ինչ իրեք կոտըշեն գան-գըկներ կախեր մոտեն:

Ասաց. - Էնու անուն Զանգա՛հոռ ա:

Ասաց. - Էկե՛ք, Էկե՛ք էրթանք տուն, խաց կերե՛ք ու գացե՛ք:

Գացին, իտոր խացն էլ սըվտակ, էտոր կըտելներն էլ սըվտակ:

խաց կերան:

խառցընեցին. - Սըվտակ դև դի՞ր ա գացեր:

Ասաց. - Գացեր վըր Սև դևուն կռիվ:

- Ընչի՞ վերեն կը կռվին:

Ասավ. - Վըր մեկ քաղթի՛մ կը կռվին:

- Կռվուց չըտանա՞ր, գա՛ տուն:

- Գյիշեր կը գա՛ տուն, ցերեկ կերթա:

- Օր մենք մընանք ըստա, մե էլ չըտանե՞ր խետ ուր, էնոր օգնենք:

Ախշիկ ասաց. - Տու էլեք, գացեք էնա բաղչի մեջ նստեք, դև օր կը գա, ես կասեմ: Թե հընտու՛նեց, ես ծե կը կանչեմ, թե չընտու՛նեց, չըխո ծեր խոտ կամնի, կը գա խըտ ծե, կը կռվեք:

Էնոնքյն էլ էլան, գացին բաղչեն, նստան:

Հիրիկուն դև էկավ, ասաց. - Կնի՛կ, փարու խոտ կը գա՛, վո՞ն ա Էկեր ըստա:

Ասավ, թե. - Չորս մարթ էկան, տը գյեն քյե օգյնության, չըգըխշըցան գյեն, գյիտին, թե տաւ չըր հընտաւնե:

Դևն էլ ասաց. - Էնոնք չէկած ծի օգյնելու, էկած քյե հապով, տաւ սութ կասես:

Էլավ, կընգան շատ չարչըրեց դև:

Էլավ, էտու խընչ խոտին, ինգավ խետի խետ գյընաց:

Գյընաց, տեսավ չորս մարթ նստած են:

Ասավ. - Տաւ ընչի՞ եք լկեր ըստա:

Ասին. - Մենք խասկըցեր ենք՝ տաւ Սև դևու խետ կռիվ կէնես, էկեր ենք քյե օգյնություն:

Ասավ. - Շա՛տ լավ, օր էմա՛լ ա, էկեք էրթանք տուն, չում առավոտ կերթանք:

Դէլան, գացին տուն, խաց կերան, պառկան քյընան չում խըլխուն:

Խառցընեց, ասաց. - Ծեր անուներ ի՞նչ ա, ծի ասեք:

Ըն մեկ ասաց. - Իմ անուն Զանգահոռ ա:

Ըն մեկն էլ ասաց՝ իմ անուն Բարգըրան ա: Ըն մեկն էլ ասաց՝ ես փարիքյներու թագավորի փայլեան եմ, ըն մեկն ասաց՝ ես փարիքյներու թագավորի լաճն եմ:

Դևն էլ տեսավ, օր էտոնք կտրիճ մարթ են, էլան, խըլխուն խընդըրաց գացին:

• Գացին կըռվու տաշտ, տեսան, օր Սև դև էկավ: Ընտեղ Սև դև իշկաց, օր Սըվտակ դև չորս ընգեր էլ ա պերեր:

Սև դև ասաց. - Էտա մարթեր տաւ հո՞ւր ես պերեր, ես մենակ եմ, տաւ էլ մենակ թը գյեր:

Ասաց. - Էնոնք էկան ծի օգյնություն:

Դև ասաց. - Ես չըմ հընտաւներ հըմեն, օր մեկտեղ գաք, մեկ-մեկ էկեք, կռվենք:

Սըվտակ դև տառցավ վըր ուր ընգերներուն, ասաց. - Ծե հը-նարըմ կա՞, մեկ-մեկ խետ կռվեք:

Ընգերներ ասին. - Խա՛, տաւ քաւ տեղ հանգիստ նստիս:

Թագավորի լաճ ասաց. - Բարգըրան, պա՛մ կանա՞ք էներ խետ, թե իմ փայլեան խանեմ:

Բարգըրան ասաց. - Խա՛, էսի իմ վերեն:

Էլան, էն ու Սև դև բաշլեցին կռիվ:

Բարգըրան ուր քար քանկեն առեց տակ, պըռնեց ուր ծեռ,
էրաց մարտալ, գըրնաց թըխ Սև դև:

Սև դևն էլ քանի գորգ զանի, Բարգըրան ուր քար կը տա
հանե՛ծ, Բարգըրան էլ ուր քանսուն կըդրանոց գորգ կը զանի
դևուն, դևուն պա՛ն չէլիր:

Չուն կեսօր կռվան, ոչ են էնոր հանդթեց, ոչ են էնոր:

Կեսօրին շըմեցին, նստան խաց ուտելու:

Կեսօրին Սըվտակ դև ասաց Բարգըրանին:

Ասաց. - Տիւ կը զանես վըր էնու ջանտըկին, էնու ջանտակ
ինչըխ թաղիս էնու բըռթերուց, տիւ զար մըչ էնու աչքերուն, օր
էնու հաղթես:

Կեսօրե ետ էլան գինա կռիվ: Դև քանի էգար, են քար էտու
հանե՛ծ, են էլ քանսուն կըդրանոց գորգ կը զանի մըչ դևու աչ-
քերուն: Չուր հիրիկուն կռվան: Բարգըրան Սև դևու քյինթ ու պե-
րան կոտորեց, աչքեր, ատըմներ արընեց, հանդթեց ըզՍև դև:

Սեկ էլ ընգերներուն կանչեց, ասաց. - Էկե՛ք, էսա ջանտակ
տարեք, թալեք մեկ տեղըմ:

Ընգերներն էկան, ջանտակ ամեկ ոտըմ պըռնեցին, տարան
թալեցին մեկ խորըմ:

Սըվտակ դևն էլ ասաց. - Դե՛, տանցե՛ք, յանք, մեր տուն
մըսաֆըր էղեք հեսօր:

Ընգերներն ասին. - Չէ՛, մե դաստո՛ւր տու, մենք յանք խըտ
մեր ճամխին:

Ասաց. - Չէ՛, տ՛իյանք իմ տուն, ծե պատիվ տը պըռնեմ, ծե
ըըվեր տը տամ:

Էլան, էկան դևու տուն: Կերան, խմեցին: Չուր լուս քըռնան:

Խըլխուն Սըվտակ դև ասաց. - Էսա քաղքի վըրեն ես ու Սև
դև կը կռվենք էսա էրկու տարի: Գի տալք էկաք, հանդթիցիք,
մեկտ մնացեք, ծե տընեմ վոլի վըր էսա քաղքին:

Թագավորի լաճ ասաց. - Բարգըրան, քյե կը խասի էսա
քաղաք:

Բարգըրան տըրին էսա քաղքի վըրեն վոլի:

Բարգըրան թագավորի լաճուն ասաց. - Շախգանդա՛, օր տիւ
կերթաք, ա՛ն իմ ջըղարի կութին, տա՛ր քիւ խետ, օր նեղի ընգար,
հըլին ճա՛ւր էրա, տի՛ր քիւ գըլխու վիրա, կը գան, քյե կը խասին:

Էն տեղեն էլան, գանցին: Գանցին, ընգան Կարմիր դևու Էրկիր, օր էտոր խող ու քար Կարմիր, սարեր Կարմիր, ծառեր, ճրեր Կարմիր:

Տեսան շենլըկըմ գի մըջ տանջտին, շենլըկն էլ Կարմիր: Գանցին, շենլըկի տիւռ նստան:

Տեսան, օր մեկ ախչիկ փանջարից գլըլիխ էպեր տիւս՝ ջըլեր Կարմիր:

Ասաց. - Տիւ վո՞ն եք, նստեր եք էտա տեղ:

Ասաց. - Մենք ճամխորթ ենք, տիւռ պանց, գանք տուն:

Ասաց. - Էլե՛ք, գանցե՛ք, քանի Կարմիր դև չէկե, ծե ուտա, տիւք հո՞ւր տը գանք տուն:

Ասաց. - Տիւ տիւռ պանց, մենք գանք, թը գան, մե ուտա:

Ասաց. - Ես տիւռ չըմ պանան:

Թագավորի տըղեն ասաց. - Զանգանհո՞ն, ապա էտա կոտըշներ հո՞ւր ես առե խըն քե, էլի՞, պանց տիւռ:

Զանգանհոռ էլավ, մեկ կոտըշով էգար, տըռան կըտորներ թըռան տան վիրին տեղ, մըտան հինե:

Ախչիկն էլ ի՞նչ էնա, էլավ, էտոնց խաց էպեր, էտոր խացն էլ Կարմիր, կըտելներն էլ Կարմիր: Խաց կերան, պըռծան:

Մնաց չուր հիրիկուն: Դև էկավ: Տեսան, օր կրակ մոտեն կը թալան: Էկավ վըր տըռան:

Թագավորի տըղեն ասավ. - Զանգանհո՞ն, էլի՞ր, քիւ վերեն ա, ախըր տիւ տիւռ կոտրեր ես:

Զանգանհոռ ու Կարմիր դև գարկին իրարու: Զանգանհոռ օր ուր կոտոշ կը գարկա, դևու փոր կը ճղա, կէլի էնոր թներ, արուն կէլնի, արընի մեջ կը կուրուսին, կրակ Կարմիր դևուց կը թալան, պից ու ծուխ տվեր վերենքյներ:

Թագավորի տըղեն ասաց փայլանին. - Էլի՞, քիւ վաթսուն կըդրանոց գորզն ա՞ն, էլի՞, խասի՞ մեր ընգերոչ օգյնություն:

Թագավորի փայլան ուր վաթսուն կըդրանոց գորզն առավ, էլավ, օր կը գանի, օղեր կը տեպի իրար, կրակ մոտեն կը թալան:

Ձէտա դև հաղթեցին:

Թագավորի տըղեն էլ ասաց. - Զանգանհո՞ն, քե տը տընեն ես տան վերեն:

Զանգահոռն էլ ասաց. - Էնա զանգանկ ա՛ռ, տա՛ր խետ, եփ օր նեղի ընգիս, զանգանկ շարժես, ես ծեն կառիմ, կը գամ, քե եր խասիմ:

Էն էլ զանգանկ կառի ու թագավորի լաճու խետ կելին, կերթան: Կերթան, կընգին ասլանի երկիր: Կը տեսնին, օր բաղըմ շինուկ ա, շենլըկ մ' էլ գո հինե:

Կերթան, կը տեսին, օր ախչիկըմ գո շենլըկ վեր:

Կը խառցընեն. - Տու ի՞նչ ախչիկ ես ըստա:

Կասա. - Ես հիսան եմ, իմ խեր թուջար էր, ասլան ծիկ առե, էկեր ըստա:

- Տու ո՞ր մեկ երկրեն ես:

Կասա. - Ես Բարձեռու երկրեն եմ:

Կը խառցընեն՝ փարիքներու թագավորի ախչիկ չէկե՞ր ծեր երկիր, հիսան էր էկած տարած:

Կասա. - Մեր վաճառականի տղոն խերու մեկ ախչիկ էպեր:

- Ապա տու էնոր անուն, պան չիմացա՞ր՝ ի՞նչ էր:

Ասավ. - Էն ախչըկա անուն Զիրի-Միրի էր:

Թագավորի տղոն էլ կիմանա, թե էնու նշանածն էր:

Էն տեղ ախչըկեց կը խառցընա, թե. - Գյիտե՞ս՝ ո՞ր երկիրն ա, ո՞ր գյեղն ա:

Կասա. - Խա՛, մեր երկիրն ա, ես գյիտեմ:

Մեկ էլ կը տեսնան՝ ասլան ըն կողմեն կը գա:

Թագավորի փայլեան կելնի հանեճ, բաշլեն կռիվ:

Իրեք օր, իրեք գյիշեր հիրարու կը զանեն:

Ասլան կը հաղթըվի: Կառնեն զախչիկ ու կերթան: Շատ կերթան, քիչ կերթան, շատ քիչ Աստված գյիտա, կիյան ախչըկու երկիր:

Ախչըկե երկիր մարթեր կը տեսնան, օր երկու փարի են, դե են, ջանավար են, ի՞նչ են, առած ախչիկըմ, կը գան:

Ջուլաբ կը տան քաղքին, անքար կըլնի հանեճ: Կը բաշլեն թոփերով զանել, չարա չեղիր:

Փարիքներու թագավորի տղոն զանգանկ կը տա հիրար: Զանգանկ տալու պես Զանգահոռ կը գա, խասի: Կռվի մինչև հիրիկվան: Զիրիկուն էտա կութին հիլին ճուր կը լըցա, կը տընա գյուխու վիրև:

Բարգըրան կը գն, կը խասի: Խըլիսուն կէլին, կըսկըսին կռիվ:

Ասքըրի կումանտար կը տեսի, օր մեկ կոտըշներով, տըլոտ գնգանըմ գի ընտեղ կռիվ ա: Մեկ էլ կը տեսնա, օր մեկ հանջլանջիք մարթըմ ճանցի քարըմ շալկե:

Ասքըրին կասա. - Մենք չընք կանա խընտ ինոնց կռվել: Մըք կռվի, թը գն, խե ի՞նչ կասեն:

Էնոնքն էլ կերթան մըչ քաղքին:

Կումանտար կերթա հանճըվներ, կասա կումանտարին. - Տու ընչի՞ մեր խետ կռիվ կենեք:

Կասա. - Մենք չընք գլիտի՝ տու ի՞նչ մարթ եք, էտոր խամար մենք էլ կը կռվինք:

Կասա. - Էլ կռիվ կուզե՞ք, թե՞ չըք ուզեր:

Կասա. - Չէ՛, էլ կռիվ չընք ուզեր:

Կումանտար կասա. - Տու ընչի՞եք ըստեղ էկեր:

Կասա. - Իմ նշանած ախչիկ հիսաներ առած են, էկած:

Կումանտար կասա. - Մեր քաղաք չի, հուրուշ քաղաք մ'ա:

Թագավորի լաճ ախչըկեն կը խառցընա, թե՛ ո՞ր մեկ քաղաքն ա:

Ախչիկ կասա. - Էսա քաղաք չի, հուրուշ քաղաք ա:

Կումանտարն էլ գէտոնք կը տանի, պատիվ կը պըռնա էտոնց, կերակուլ կը տա մինչև խըլիսուն: Խըլիսուն կումանտար կերթա, էտոնց նկարներ կը տա քնշել:

Թելկըռաֆ կը տա թագավորին. «Էսա շենքով չորս մարթ ա էկած»:

Էնոնքն էլ խըլիսուն կէլին, ուրենց ճամբախ կը պըռնեն, կերթան:

Թագավորն էլ թելկըռաֆին պատասխան կը գլըրա, թե՛ էտա մարթերուն ամսական տուր, ճամխա գն իմ մոտ:

Կումանտար կէլի, երկու-իրեք ծիավոր կը ճամխա հետներ, ամա մարթ չըկա: Կը տանման, կը գն:

Կումանտար թելկըռաֆ կը տա Պանդու քաղքի փաշին. «Փաշա՛, էսպես չորս մարթ կը գն, մեկ ծակ ճանցի քարըմ կապեր քանակ, մեկ էլ իրեք կոտըշեն՝ գանգըկներ գի կոտըշներուց: Երկուսն էլ փառի՞ են, չըմ գլիտե ի՞նչ են»:

Վոլին էլ կէլնի, նախնայն կը տընա քաղքի կըշտըներ, խենքը ե՞փ տը գան:

Նախնայններ կը տեսին, օր էտ ասած մարթեր էկան:

Վոլին էլ խնայն կէնա կումանտարին. - Քիւ ասած մարթեր էկան իմ քաղաքը:

Կումանտարն էլ խնայն կէնա, կասա. - Թագաւորն ուզեր ա էտա մարթեր, ասա տես՝ չը՞ն էրթա մը թագաւոր:

Վոլին էտա մարթեր կը տանի ուր կոնախ՝ քյեֆ, ուրախութեն, կերակուլ:

Կը խառցընա մոտքերուց. - Մըսաֆըրներ, ի՞նչ կէնքը, հո՞ւստ կը գաք:

Կասեն. - Իմ նշանած փախցուցած, պերած, ըստն ենք սալախ առեր:

Վոլին կասա. - Շա՛տ լավ, պերած են գի ըստեղ թաւքի տուն, թաւքի տըղեն պերեր ա:

Էտա թագաւորի տըղեն ընգերներ կը թոնի վոլու մոտ, կէլնի, կերթա ուր նշանածի տուն:

Կերթա տուն, մարթ չէղեր տուն, մենակ ուր նշանած տուն վեր կէղի:

Կը մտտին իրարու խետ գրից:

Կասա. - Յա՛յ, անաստված, տիւ ընչի՞ էկար:

Կասա. - Ես ի՞նչ էնեմ, իրեքը անք էկան, ծի առան, էկան:

Ասաց. - Էսա իրեքը տարի ա, օր ես քիւ հիտն ընգեր եմ, էրկու տարի խընչ քիւ խոր կոիվ եմ էրեր, տարի մ՝ էլ ճամբախ կը գան: Տը գա՞ս, քյե առիմ, էրթանքը, չըգա՞ս:

Կասա. - Ձի լաճ ու ախչիկ մ՝ էլ էլած հիսնից, հիսանի խոտ ընգեր վըր ծի, թալեմ գա՞մ, իմ ճըժեր՝ իմ քիզարն ա, չըմ կարնա թալեմ, պերեմ խե ծիկ՝ ամոթ ա: Ես գան ընտեղ, հըմեն իմ հիրես տը թըքյեն, տ՛ասեն՝ տիւ հիսան առար:

- Ապա ի՞նչ էնենքը, ի՞նչ չէնենքը:

Կասա. - Օր տիւ ծի լըսես, էնոր քաւըմ կա, մարթ էնու հիրես չըտեսեր, խընծ ծի դըհա շատ խորոտ ա, տիւ տանես, գյիշերն էլ ճրաք չէնես, էնուր լուս կը տա պատեր: Տիւ օր ծի լսես, գէնի առնիս, էյաս, էլ ծենե լօգուտ չի գար:

Տըղեն կը համոզվի:

Կասա. - Դի՞ր ա, ծի շանց տուր:

Կասա. - Վոլա՛, գո էնա մաճալ, տառ էլ փակուկ ա, պալնիս գո խընչ էնու ախարոր:

- Ես փափի եմ, ես կանամ տառ պանամ, զենի թամաշա էնեմ, էն ծի չըխի էլ:

Թաճաճորի տըղեն կերթա, կը տեսնա զախչիկ: Ախչիկ նըստեր, էնու մատընկներու խետ կը խաղա, լուս տըվե վերեն, շամալ մոտեն կերթա:

Տըղեն մեկ սրտով չէ, տաս սըրտով վերեն կը զարկվի:

Տըղեն կը տաննա, կերթա ուր նշանածի մոտ:

Կասա. - Իմ սիրտ կպավ, ամա ի՞նչ էնենք, զոռո՞վ տը տանենք, թե՞ խաթրով:

Ախչիկ կասա. - Ընչի՞ զոռով տանես, խաթրով էրա: Տառ էլի՛, գըրնա վոլու դիվան, քու ընգերքյերու մոտ, ես հիրիկուն իմ իրկան տ'ասեմ:

Տըղեն էլավ, գըրնա՛:

Հիրիկուն էրիկ էկավ, ասավ. - Կնի՛կ, աջըրենլի պա մ'էկած վոլու մոտ:

- Ի՞նչ եմ, ի՞նչ պան եմ:

Ասավ. - Երկու փափի եմ, չըգյիտեմ ի՞նչ եմ, մեկել ճոչ քարըմ կապեր քանակ, ընոր քանտակ խընչ ուղտըմ կա: Մեկելն էլ տըլոտ, գոմչու տեսակ ա, իրեք կոտըշեն, զանգակներ կոտըշից կախ:

Կնիկ ասաց. - Ես գյիտեմ՝ վոն եմ:

Ասաց. - Վո՞ն եմ, օր տառ գյիտես:

Ասաց. - Մեկ իմ նշանած փափու թաճաճորու լաճն ա, մեկն էլ էնու փայլեան ա: Մեկել էրկուս էլ ճանխըներն ա կընդած խետ:

Ասաց. - Տառ ի՞նչ գյիտես, տառ տուընը վեր, ընոնց ի՞նչ տեսար, ի՞նչ գյիտցար՝ վո՞վ եմ:

Ասաց. - Մենք փափի ենք, ես կիմանամ:

Ասաց. - Օր տառ կիմանաս՝ ինոնք հո՞ւր ա էկած:

Ասաց. - Էնոնք էկած ան, ծի տը փախցուցեն, ի՞նչ տ'ենես: Կանա՞ս խետքեր պա մ'ընես, ծեր թաճաճոր կանա՞ խետքեր կռվի:

- Չէ՛, ո՞ր կը գըխշընա էնոնց խետ կռիվ էնա, ո՛ր տեսեր ա, հախու կտրեր ա:

- Եփօր ծի տանի, տարտ չըս էնե՞:

- Խա՛, ես մանախից կը մեռիմ:

- Ապա ի՞նչ տ' էնես խընտ ծի:

Կասա. - Առիմ քյե, էրթամ հաւրուշ քաղաք:

Կասա. - Դիր տանես, կը գա:

- Ապա ի՞նչ էնենք, տաւ ճամբախըմ կընդիր:

Կասա. - Ճամբախ էն ա, թե քու քուրոչ խավմալ, տաւ տը տա՞ս:

Կասա. - Թե տաւ էնպես պա մ' էնես, խարիր քուր կուրբան կէնեմ էնոր:

Ասաց. - Օր էնպես ա, գընա՛, ա՛ռ, արի՛ մեր տուն մըսաֆըր:

- Էրթամ ի՞նչ ասեմ:

- Գընա ասա՝ փափոյներու թագաւորի՛ լաճ, հրամեցեր, քու մարթերով էրթանք մեր տուն:

Տըղեն էլ կէրթա, կը տիսնա, օր մատած ան վոլու դիվան վեր:

Կէրթա, պարև կը տա, կասա. - Հրամեցե՛ք, էրթանք մեր տուն մըսաֆըր:

Էնոնքն էլ կէլին, կը գան:

Կառի, կը գա տուն, կը մատին: Խաց կուտեն, կը սպասեն չում կեսավուր:

Փայլեան կասա քուրի լաճուն. - Մենք էկեր ենք, քու քուր տ'ուզենք մըր թագաւորու լաճուն, տը տա՞ս, թե՞ չէ:

Տըղեն էլ կասա. - Ծե պարի, ես խարիր քուր կուրբան կէնեմ ծեր թագաւորի պերան: Իմ քուր ու տըղեն հիրարու խետ տեսնըվեն, թե իրարու խավման, ես կը տամ:

Փայլեան կասա. - Թե ախչիկ խավմալ, ուզեց, մենք կը տանենք, թե չըխավմալ, մընք չընք տաներ:

Տըղեն կասա. - Իմ քուր կէրթա մեր տան պակի հախաւր ճըրու, թագաւորի լաճ թ' էրթա, տեսնի, խավմին իրարու:

Ախչիկ կէլնի, կէրթա ճըրու, տըղեն էլ կէրթա հիտև, մեկ մեկու կը տեսին, զիրար կը սիրին, վեր մեկմըկու աղըլներ կէրթա:

Կը մնա կուշանան, թագաւորի փայլեան ու փարի ախչիկ կէլին, կէրթան:

Տեսան՝ էրկուս ինգած իրարու վըզով, աղըլներ գացե, ընգած էն տեղ: Ծուր կը ցանեն հիրեսն վեր, կը խանեն վեր:

Փանրու ախչիկ կասա փայլենին. - Քու թագաւորի լաճ ի՞նչ էր ըրած իմ տալիս գլըլիխ:

Փայլեան կասա. - Ապա քու տալվ ի՞նչ էր ըրած իմ թագաւորի լաճու գլըլիխ:

Ընտեղ կըլնեն, իրարու մատնիկ կը փոխեն, ախչիկ կը գա, ուր մագալ կը նստի, տըղեն կը գա մոտ ուր ընգերքեր:

Թուշրի տըղեն կը խասկընա, օր իրարու խաւնած, ուր քուր կը տա փանրու լաճուն:

Վոլին էլ կը կանչա, կը տանի:

Կասա. - Շախգանդա՛, մեր թագաւոր ծե ուզեր ա:

Տըղեն կասա. - Ձոռո՞վ մե կը տանեք, թե՞ խաթրով:

Կասա. - Չէ՛, խաթրով:

Կասա. - Օր խաթրով ա, մենք էրթանք ծեր թագաւորի քաղաքը վեր կընցինք, կէրթանք:

Էտա ախչիկն էլ, օր ասլանից առած են, տըվին վոլուն, ասին. - Ճամխա՛, թ'էրթա էնու խոր մոտ:

Վոլին զախչիկ կը ճամխա ուր խոր մոտ:

Վոլին էլ կէլի, էտոնց փայթոն կը տա, ծի կը տա, կը ճամխա մըտ թագաւոր:

Կէրթան թագաւորի քաղաք: Տեսնան, օր վոլու ճամխած մարթեր էկան:

Թագաւոր կը ճամխա հանճաներ, կը պերա էնոր դիվան: Կը տեսին, օր էրկու փարի են, մեկ էլ հիսան ախչիկ: Մեկ էլ ճիչ քարըմ շալկեր, մեկ էլ իրեք կոտըշեն, տըլոտ, մըլոտ, գիմշիւ տեսակ պան ա:

Կը նստին թագաւորի դիվան: Թագաւոր էնոնց պատիվ կը պըռնա:

Թագաւոր էտոնց կը խառցընա. - Տիւ ո՞ր տեղացի եք, ի՞նչ մարթ եք:

Կասեն. - Մեկ փանրու թագաւորի լաճն ա, մեկ էլ էնու փայլեան ա:

- Ապա էնա էրկու հանջաքներն ի՞նչ են:

Կասա. - Էն էրկուսն էլ ճամբախն են կընդեր, պերեր:

Կասա. - Էնա քար ընչի՞ ես կապե քու քամակ:

Կասա. - Էն քար իմ մարտալն ա, կռիվ օր էնեն, հազըր կը պըռնեն ծեռս:

- Քիւ անուն ի՞նչ ա:
 - Իմ անուն՝ Բարգըրան:
 - Վոլւ՛, քիւ անուն հարմար ա, քիւ պեռ ծանտոր ա:
 - Ապա էնա կոտորչներովի անուն ի՞նչ ա:
 - Իմ անուն էլ Ջանգա՛հոռ ա:
 - Վոլւ՛, քիւ անուն էլ հարմար ա՝ զանգըկներ կախած կոտորչներուց: Ետա զանգըկներ ընչի՞ կախած ես:
 Կասա. - Կախեր եմ, օր էրթամ կռիվ էնեմ, էնոր ծեն լսեն, օր չասեն տու գաղտիկ էկար կռիվ:
 Թագա՛վոր կասա. - Ապա էն ախչի՞կ, ի՞նչ ախչիկ ա ծեր խետ:
 Կասա. - Էն էլ թուլորի մ'ախչիկ ա, առեր եմ, իկեր եմ ծիկ:
 Կասա. - Տիւ փա՛րի, ինչպե՞ս հիսան առար:
 Կասա. - Էնոր ախպեր էկավ, իմ նշանած էպեր, ես էլ զենու քիւր առա, էկա:
 Թագա՛վոր զետոնքյ կը ճամխա, կերթան էնոնց էրկիր:
 Բարգըրան ու Ջանգա՛հոռ կը ճամխա ուրենց տեղ: Ինք, ուր փայլեան ու նշանած ամեկ ծի՛մ կը խեծին, կերթան էնոնց խոր քաղաք:
 Կերթան հառե՛ծ, կը տեսնան, օր հիսան ախչիկըմ առեր, պերեր խետ:
 Ջուլյաք կը տան թագա՛վորին, թագա՛վոր էնոնց ակընջկըլւա կը տա: Կը տանի, կը փըսակա: Վեց օր, վեց գլիշեր խարսնիս կենա: Էնոնքյ կը խասին ուրենց մուրագին, տիւն էլ՝ քիւն:

